

Jak sztuka mówi o wojnie?

Cel edukacyjny: Uczniowie przez analizę znanego na całym świecie obrazu zapoznają się z fenomenem zaangażowanej sztuki antywojennej. Potrafią rozpoznać symboliczne elementy obrazu, które umożliwiają jego aktualizację dla potrzeb protestów antywojennych również w czasach obecnych.

Słowa kluczowe: reżimy totalitarne, sztuka, stosunek do przeszłości, poszukujemy znaczeń

Praca z poszczególnymi slajdami:

Uwagi:

1 ANALIZA OBRAZU (3 min.)

Oglądanie obrazu za pomocą lupy i czytanie opisu.

Ćwiczenie korzysta z prawdopodobnie najbardziej znanego antywojennego dzieła *Guernica*. Pablo Picasso namalował monumentalny obraz w 1937 roku na paryską wystawę i symbolicznie uchwycił w nim konsekwencje wojny dla swojej ojczyzny. Nauczyciel może uczniom zadać pytanie, jak wielką powierzchnię obraz zajmąby w klasie (zapełniłyby całą jedną ścianę).

2 OPIS OBRAZU (5 min.)

Oznaczanie motywów wojennych na obrazie i ich opis.

Uczniowie szukają motywów, przy pomocy których, według nich, P. Picasso przedstawił wojnę. Mogą zaznaczyć kobietę z dzieckiem, poległego żołnierza, zwierzęta itd. Opis nie musi być wyczerpujący. Analizę obrazu pogłębiają w kolejnych krokach.

3 DOPASOWYWANIE ETYKIETEK (5 min.)

Dopasowanie słów kluczowych z oferty do obrazu przez przesuwanie.

Uczniowie zapisują swoje wrażenia. Odczytywanie obrazu jako całości może być dla nich trudne, ale mogą rozpoznawać poszczególne motywy (płomienie, gruzy) oraz emocje (ból, gniew). W zestawie pojęć celowo podane są również pojęcia, których Picasso do obrazu nie włożył (sprawcy, faszyzm, socjalizm). Ich nieobecność powinna uczniom pomóc w sformułowaniu pytania końcowego. Wykonanie obrazu potęguje ogólne wrażenie chaosu wojny i jej konsekwencji wobec niewinnych ofiar.

4 KONTEKSTUALIZACJA OBRAZU I INTERPRETACJA ŹRÓDEŁ (12 min.)

Uczniowie badają źródła w galerii uzupełniającej i odpowiadają na pytania do pól tekstowych: ? Dlaczego Picasso nazwał obraz *Guernica*? ? Dlaczego właśnie *Guernica* jest postrzegana jako obraz, który symbolizuje wojnę?

Uczniowie zapoznają się z szerszym kontekstem dzieła. Mogą rozpoznać, że nazwa pochodzi od baskijskiego miasteczka, zniszczonego w pierwszym dużym nalocie na cele cywilne w historii wojskowości. Zdjęcie z wystawy przedstawia radziecki oraz niemiecki pawilon, które między sobą symbolicznie rywalizują o pierwszeństwo na wystawie. Międzywojenna rywalizacja ideologii i systemów społecznych (faszyzm i socjalizm) w formie interwencji zagranicznych (wojska nazistowskie i hiszpańskie, interbrygady) odbiły się także w hiszpańskiej wojnie

domowej i przyczyniły się do zniszczenia miasta Guernica. Uczniowie mogą zarazem z opisu zauważyć, że pawilon hiszpański był na wystawie mało znaczący oraz uzupełnić, że bezpośrednia reakcja na dzieło nie była zbyt znacząca (pawilon nie zdążono dokończyć, został otwarty ze spóźnieniem i dlatego przegapił główną falę zwiedzających). Pozostałe dwa źródła dowodzą, że Guernica jest do dnia dzisiejszego wykorzystywana do protestów antywojennych.

Obraz Guernica stał się symbolem antywojennym z kilku powodów. Przyczyniły się do tego oczywiście jego jakość artystyczna oraz znaczenie autora. Picasso stworzył dzieło, które robi z wojny fenomen ponadczasowy, który niekoniecznie musi być związany z okolicznościami konfliktu hiszpańskiej wojny domowej. Wykorzystuje w kulturze europejskiej znane motywy (minotaur, kobieta z dzieckiem, poległy żołnierz, osoba niosąca pochodnię, melancholijna kobieta) oraz nie umieszcza w obrazie motywów politycznych, które pokazywałyby konkretnych sprawców (np. swastykę, faszces, bombowce). Dzieło może się więc stać aktem oskarżenia wszystkich sprawców zbrodni wojennych. Dlatego też mogli z tego dzieła skorzystać w przypadkach protestów w dalszych dekadach różni aktywiści (po raz pierwszy w 1970 roku protesty amerykańskie przeciwko wojnie we Wietnamie.) Uczniowie mogą następnie wspomnieć, że na wybrzmienie dzieła ma wpływ także jego czarnobiałe wykonanie.

Uwagi: